

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 1919, sp. zn. Rv II 150/19

Číslo: 176/1919

Právní věta:

Na náhradu plně prokázané škody abstraktní pro plnění (čl. 355 a 357 obch. zák.) má prodávající i tehda nárok, převyšuje-li tato prokázaná škoda značně obvyklý zisk občanský.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.05.1919

Spisová značka: Rv II 150/19

Číslo rozhodnutí: 176

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nesplnivši svůj smluvní závazek, dodati žalobci 400 pytlů po 5 K 95 hal., byla firma B. žalována na náhradu škody pro nesplnění ve výši 15 korun za každý nedodaný pytel, celkem tedy na zaplacení 6 000 K. Proti žalobě namítala žalovaná strana, že náhrada žalobcem požadovaná jest nepřiměřená, převyšujíc ujednanou kupní cenu o 200 procent.

Prvý soud (krajský soud v Uh. Hradišti) zjistiv, že tržní cena činila v době, kdy vypršela dodatečná lhůta, povolená žalované žalobcem, 22 až 24 K, odsoudil žalovanou k náhradě celého zažalovaného peníze vytknuv toto: Škoda žalobcem vypočtená jest jistě značně vysoká. Počítá-li si však škodu abstraktní (čl. 355, 357 obch. zák.), má na nejméně nárok na náhradu rozdílu mezi cenou trhovou a tržní v době a na místě, kdy, pokud se týče kde byl povinen dodati. A rozdíl tento činí více, než co žádá žalobce. Nelze také tvrditi, že by to bylo nedovoleno nebo proti dobrým mravům, poněvadž týž vzestup cen byl by přišel k dobru žalované. Porušení smlouvy nemá jí však přinést zisk.

Odvolací soud (vrch. zemský soud v Brně) přiznal žalobci ze zažalovaného peníze jen částku 900 K, odůvodniv svůj výrok takto: Ve případě tomto nejde o náhradu škody konkrétní. Kdyby žalobce byl tvrdil, že koupené a nedodané pytle prodal dále a že mu tím ušel zisk, který se rovná zažalovanému obnosu, neb, že si opatřil ony pytle jinde, by dosáhl závazku převzatému jejich dalším prodejem, a že za ně platil o zažalovaný obnos více, byl by snad i odvolací soud mu přiznal celý, arci neobvykle vysoký rozdíl mezi cenami. Žalobce domáhá se však náhrady škody abstraktní. To znamená, že neutrpěl vlastně žádné škody, že by ji však byl mohl utrpěti, kdyby se byl tehdy ohlédl po náhradě za

nedodané pytle. Jde tedy o požadování zcela neobvykle vysoké výhody, za kterou vděčí žalobce jen válečným poměrům, jež vyvolaly zcela mimořádné stoupnutí cen pytlů, jichž byl tehdy, jak jest obecně známo, zvláště velký nedostatek, poněvadž mimo záповědi, pytle vyvážeti, (např. z 22 ledna ř.z. č. 15) platila i jiná opatření obmezující obchod s pytlí. Přiznati žalobci tento celý rozdíl v cenách jako náhradu škody abstraktní dle zásady čl. 357 obch. zák., bylo by nespravedlivou újmou pro žalovanou a neoprávněným obohacením žalobce, tím spíše, an by tento při nedodání pytlů byl lépe na tom, než kdyby tyto bývaly dodány. Neboť v tomto případě byl by se musil, koupiv pytle jako obchodník k dalšímu zcizení, spokojiti, kdyby se nebyl chtěl dopustiti předražování, s občanským ziskem, pozůstávajícím v několika procentech ceny nákupní, kdežto zde by získal bez námahy a nebezpečí více než dvojnásobný obnos. K něčemu takovému mu soud dopomáhati nemůže. Na základě §§ 273 a 364 c.ř.s. a uváživ, že po čas války pracovali i nejslušnější obchodníci se ziskem 20-30 %, vyměřiv proto odvolací soud abstraktní škodu žalovaného obnosem rovnajícím se 30 % kupní ceny, zaokrouhliv obnos tento nahoru. Způsobem tímto není zkrácen žalobce, jemuž náhrada škody náleží, a žalovaná, která nedodrževši smlouvu, porušila právo, není nespravedlivě utlačena.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu prvního.

Důvody:

Soud odvolací ve shodě se soudem první stolice zaujal správně právní stanovisko, že žalobci přísluší dle čl. 356 obch.zák. nárok na náhradu škody pro neplnění, míní však, že žalobcem žádaný a prvním soudem přiřčený obnos 6 000 K jest příliš vysoký vzhledem k tomu, že přesahuje značně obvyklý u slušných obchodníků výdělek 30 %, takže by přisouzení celého zažalovaného obnosu znamenalo nespravedlivé poškození žalované firmy a zcela neoprávněně obohacení žalobcovo; vyměřil tedy soud odvolací podle zásad šu 273 a 364 c.ř.s. škodu přiměřeným dle svého mínění obnosem 900 K. Toto umenšení škody spočívá na právním omylu. Pro výpočet škody, kterou kupec žádá pro neplnění, jest směrodatným čl. 357 odst. 3 obch. zák., a to nejen při obchodech fixních, nýbrž i při jiných obchodech, o nichž v ostatním platí ustanovení čl. 356 obch. zák. Dle tohoto ustanovení pozůstává obnos náhrady, kterou prodávatel má poskytnouti, v rozdílu mezi smluvní cenou kupní a mezi tržní cenou prodaného zboží, jaká jest v čase plnění na místě plnění. Tato abstraktní škoda jest minimum, na které kupec má právo, neboť kupec jest oprávněn požadovati i větší dokazatelnou škodu (škodu konkrétní), on má právo volby požadovati tu nebo onu škodu. Jak první stolicí bylo zjištěno, - a v tom se odvolací soud od zjištění první stolice neodchyluje - činila tržní cena pytlů moučných v čase, kdy mělo býti plněno, 22 až 24 K. Zdali za čas plnění jest považovati duben 1919, jak míní soud odvolací, čili září 1918, jak za to má soud první stolice, jest v daném případě lhostejno, poněvadž jak v dubnu, tak i v září 1918 byly ceny moučných pytlů stejné. Dlužno však správným uznati v té příčině názor soudu prvního, neboť době plnění končí teprve tehdy, když prošla dodatečná lhůta ku plnění, prodávateli dle zákona poskytnutá. Poněvadž pak smluvní cena pytlů činila dle dopisů žalované firmy 5 K 95 h za kus a jejich tržní cena v čase, kdy mělo býti dodáno, 22 až 24 K, činí žalobcem jako abstraktní škoda požadovaný obnos 6 000 K ještě méně, než by dle zákona byl oprávněn požadovati. Úvahu odvolacího soudu, že by přiřčením celého rozdílu mezi cenou smluvní a cenou trhovou se dostalo žalobci neoprávněného zisku, nelze uznati případnou vůči přesnému ustanovení zákona, jenž škodu tu způsobem určitým a jasným stanoví, úvaha ona není však ani zcela přiléhavou. Žalovaná firma byla povinna smluvený počet pytlů za smluvenou cenu nejdéle do posledního dne lhůty jí dodatečně poskytnuté žalobci dodati. Buď zboží to měla po ruce, anebo musila si je tehdy opatřiti; měla-li je po ruce a nedodala, vyplynul jí nedodáním zisk v ten způsob, že mohla zpeněžit zboží za tržní ceny v onu dobu platné, ano mohl vzhledem k tomu, že dle posudku znalců cena tak koncem září 1918 stoupla až na 28 K, docílit zisku ještě většího. Pak-li by však by svému smluvnímu závazku vůči žalobci dostála, byla musila pytle koupiti, byla by je musila platiti po 22 až 24 K a tedy byla by ztratila nejméně 15 K na kuse, kteréžto ztrátě se vyhnula porušením smlouvy. To jest rub úvahy soudu odvolacího, ke kterému týž nepřihlížel, ač tak tím spíše učiniti měl, protože žalovaná firma to

jest, která smlouvu porušila, a podle zásad cti a viry v obchodě v první řadě jest ohled vzíti na onu stranu, jež při smlouvě věrně a poctivě trvá. Nebyl tedy odvolací soud oprávněn v tomto případě od přesného ustanovení zákona (čl. 357 odst. 3 obch. zák.) se odchýliti, a není ostatně ani dovolání se §u 273 c.ř.s. v tomto případě na místě, poněvadž tu není podmínek v témž §u pro jeho užití uvedených.

Bylo tedy dovolání ve věci vyhověti, a poněvadž rozsudek první stolice odpovídá zákonu, bylo jej obnoviti.